

Inventura tranzicije - glosa o tem, kako v Škofji Loki menjamo oblast

Tako kot drugod po Sloveniji nam v tem stoletju tudi v Škofji Loki ni preostalo drugega, kot da smo se na menjave oblasti preprosto – navadili. V obdobju 1918–90 smo zamenjali tri. Trajale so naslednje število let: 23, 4 in 45. V poprečju je to 24 let. Če to pogostost menjave oblasti ekstrapoliramo v naslednje stoletje, nas tam okoli leta 2014 čaka naslednja menjava.

Glede na izkušnje z dosedanjimi menjavami se nam te prihodnje ni treba bati. Pri dosedanjih smo se znali ravnati bolj ali manj praktično. Vsaj za menjavi 1918 in 1990, ko tuji faktor ni bil tako močan, to velja.

Menjava oblasti leta 1918

Leta 1918 smo iz Avstrijcev tudi Ločani na hitro postali Jugoslovani. En del naših prednikov je do takrat celo govoriti dobro znal samo nemško. Glede na družinska izročila so se ti naši predniki brez večjih težav samo obrnili na peti, se dobro naučili uporabljati slovenščino in srbohrvaščino in postali bolj ali manj zavedni Slovenci in Jugoslovani.

Menjava oblasti leta 1990

Leta 1990 oz. 1991 se je zgodilo nekaj podobnega. Do takrat, ali pa vsaj do nekaj let pred tem smo živeli mirno spravljene s socializmom in Jugoslavijo. To pomeni, da nas nista v ničemer motila pri naši vsakodnevni skrbi za praktične koristi.

Ko je recimo občina Smederevska Palanka prekinila sodelovanje z nami, smo samo debelo gledali. Malo kasneje smo se mirno obrnili na peti, se odločili za demokracijo in samostojno Slovenijo in ni ga več med nami, ki bi mu še prišlo na misel, da bi se po naključju obregnil ob ti dve vrednoti.

Poševnooki zamorci pribajajo

Tako bo vse tja do okoli leta 2014. Kakšne spremembe nas čakajo takrat? Včasih so rekli: »Nauči se računati z rublji!« Sporočilo vzhoda je zdaj drugačno: »Nauči se jesti s paličicami!«

Glede na naše, ne samo stoletno, ampak tisočletno, zelo praktično sprejemanje menjav oblasti in družbeno-kulturne ureditve, se bo zagotovo vse v redu izteklo.

Doslej smo preživeli prihod krščanstva, reformacijo in pritireformacijo, ki sta bili na škofjeloških tleh še posebej močni, nemški in južnoslovanski priselitveni val. Preživeli smo freisinškega zamorca in se umestili v skupnost njegovih mest. Preživeli bomo tudi morebitno umestitev v skupnost mest poševnookega zamorca kot Škofja Loka.

Iz socializma v demokracijo

Odmaknimo se od zgodovine in futurologije in se posvetimo zadnji menjavi oblasti leta 1990, ki jo imamo še sveže v spominu. Takrat sem delal na občinski organizaciji Socialistične zveze v Škofji Loki in se v njej tudi odločil mazohistično vztrajati.

Z mislijo na prihajajočo menjavo oblasti sem se dosti ukvarjal. Konec koncev sem moral računati, da me bo novoprihajajoča demokracija v okviru zamenjave socializma z demokracijo preprosto – zamenjala.

Drugi jaz

Nič posebnega se ni zgodilo. Potrdilo se je staro pravilo, da so novoprihajajoče oblasti v glavnem samo nasprotne prejšnjim, zelo malo pa drugačne od njih. So na nek način zgolj njihov drugi jaz.

Sociologi so v zadnjem desetletju socializma, to je v letih 1980–90, na podlagi vsebinske analize znotraj formalnih socialističnih okvirov že videli prevladujoče elemente demokracije.

Za novoprihajajočo oblast so napovedovali, da bodo pri njej znotraj formalno demokratičnih okvirov prevladovali elementi socializma kot nasprotje prejšnjemu sistemu. To je, prvič, zavzemanje za enakost in ne za različnost, in drugič, doseganje tega z instrumenti močne države in ne s spontanim funkcioniranjem civilne družbe.

Tako se je tudi zgodilo. Zamenjava zelo demokratičnega socializma z zelo socialistično demokracijo v opisanem pomenu brez kakšnih večjih pretresov. Hvala bogu, pravzaprav.

Novi obrazi

Tudi na škofjeloškem območju je bilo tako. Edina sprememba je bilo par novih obrazov na stari občini in njenih štirih novih naslednicah. Ti novi obrazi pa so si, prvič, zelo podobni in ne morda različni, in drugič, rado se jim zahoče instrumente države uporabljati za to, da bi jim tudi drugi občani postali čim bolj podobni, ne pa da bi te instrumente uporabljali za demokratično pospeševanje razvoja različnosti.

Stari obrazi

Drugo je ostalo po starem. Direktorji podjetij, ki so bili dobri za včasih ali pa so se takrat kalili, so dobri tudi za sedaj. Ravnatelji javnih zavodov, ki so bili dobri za včasih, so dobri tudi za sedaj.

Državni uradniki, kulturniki, krajevni aktivisti, društveni aktivisti..., ki so bili dobri za včasih, so dobri tudi za sedaj. Cerkev, ki je bila dobra za včasih, je dobra tudi za sedaj.

Samo, bog ne daj, kakšnega pluralizma še na cerkvenem področju, saj se ga je že na drugih kar naenkrat pojavilo preveč. Zadošča par Jehovih prič, ki ob sobotah dopoldan med Namu in občino uglajeno delijo svojo literaturo. Kot izrazita manjšina potrjujejo izbiro večine.

Nesamostojna obletnica samostojnosti

Take misli se mi utrinjajo, kadar se dogajanje in spominjanje še posebej zgosti. Tako je npr. konec vsakega decembra, ko poteka božično-samostojnostno-novoletno praznovanje in je Mestni trg par tednov skupaj bučno poln.

Praznovanje obletnic samostojnosti se kar nekako izgublja v siceršnjem miklavževo-božično-novoletnem slavlju. Tudi inventure osamosvojitvenih dosežkov v priložnostnih nagovorih se zlijejo v enoten sklop z inventurami dosežkov v podobnih nagovorih ob koncu leta. Tudi to potrjuje, da nas menjave oblasti in njihove obletnice bolj malo ganejo. Dodatni razlog za neopaznost praznovanj obletnic samostojnosti je tudi datumska združenost z božičnim praznovanjem.

Praktično dojetje praznikov

Neka rahlo zlobna anketa je preverjala praktično dojetje praznikov pri nas. Anketirance so spraševali, ali se strinjajo, da imamo po novem še en dan praznika pred vsemi svetimi in po božiču. Tako se na vse svete, ko je treba tudi marsikaj postoriti, lahko v miru pripravimo. Po božiču, ko je v navadi obiskovanje sorodnikov, pa en dan več tudi prav pride.

Velika večina anketirancev je to novo ureditev pozdravila. Prav redki so se spomnili, da gre pri teh dveh dodatnih dneh za dan reformacije in dan samostojnosti. Tudi Ločani nismo nič drugačni in ta dva praznika bolj ali manj vržemo čez rame.

Praktično dojetje oblasti

Nekaj pa se jih le najde, ki obletnice menjave oblasti praznujejo oz. jim glasno pritrjujejo. Poleg par tistih seveda, ki to počnejo po uradni občinski dolžnosti, in par tistih, ki se iskreno upirajo izginjanju enkratnega v večnosti. Človek pomisli, da so ti dodatni praznovanci tisti, ki so od menjave oblasti imeli kakšne koristi. Poglejmo, kdo so to, in ali je to res?

Z vidika praktičnega dojetja oblasti, da je od nje pač treba imeti čim več koristi, je tudi odgovor na vprašanje, kdo je imel največ koristi od zamenjave oblasti, lahko naivno preprost. Največ koristi naj bi tako imeli tisti, ki so se za to zavzemali. Najmanj koristi pa naj bi imeli tisti, ki so bili proti temu ali ki niso k temu ničesar prispevali.

Ne tvegajte

Glede na par izpostavljenih primerov se celo zdi, da je tako. Vendar je to samo par izpostavljenih primerov. Sicer pa je največ koristi imela skupina ljudi, za katere lahko uporabimo že uveljavljeni izraz »ljudje za vse režime«. Izraz zveni grobo, vendar primernejšega preprosto ni.

Osnovna značilnost ljudi za vse režime je ta, da se izogibajo tveganjem. Tveganjem, ki bi jih prinašalo zoperstavljanje obstoječi oblasti. Tveganjem, ki bi jih prinašalo zavzemanje za projekte, za katere ni vnaprej jasno, da bodo uspeli.

Večina je za red

Oblast pred letom 1990 je imela rada ljudi za vse režime. Pravzaprav je temeljila na njih. Njenih pravih aktivističnih privrženecv je še posebej v naših krajih bilo bolj malo. Glasove oporečnikov je oblast lahko krotila samo s posredno pomočjo ljudi za vse režime.

Zelo blizu so še osemdeseta leta, ko je bilo mogoče na celo vrsto načinov izraziti vsaj podporo potrebnim spremembam sistema. Mislite, da so naši ljudje za vse režime to storili?

Niso. Bilo bi preveč tvegano. Saj veste, služba, napredovanje, itn. Raje so posredno podprli oblast s stališčem, da nekaj reda pa le mora biti. Prispevek Škofje Loke k slovenskemu vrenju v osemdesetih letih zato ni bil kaj posebnega.

Podpiši za četverico

Leta 1988 se je bilo mogoče ob aretaciji četverice zelo preprosto, zgolj s podpisom, zavzeti za njihovo izpustitev. Mislite, da se med 100.000 slovenskimi podpisniki da najti koga od ljudi za vse režime? Seveda ne.

Število 100.000 je na prvi pogled celo veliko, glede na število današnjih navdušencev nad demokracijo pa majhno. Kje za vraga so bili vsi ti ljudje takrat?

V semanjem vrvežu sredinega popoldneva na Mestnem trgu sem takrat opazoval, kako smo se Ločani odrezali pri tem podpisovanju. Ni in ni šlo.

Obhajale so me črne slutnje. Kako bo nekoč z demokracijo v našem mestu, ko pa so samo redki pripravljeni podpisati, sem se spraševal.

Ti zoprni Židi

Dati svoj čitljiv podpis na nekaj, kar lahko nekoč pride v roke službi državne varnosti ali vojaški kontraobveščevalni službi? Lepo vas prosim, ne pričakujte tega od mene!

Da, zares. Občutki podpisnikov so bili zelo mešani. Ljudje za vse režime so si te mešane občutke prihranili. Ko odpelje tovornjak prve Žide iz ulice, je dobro molčati, sicer bodo še tebe, če boš kaj težil. Verjetno so oni kaj težili, sicer jih ne bi odpeljali.

Politični pluralizem

V letih 1989 in 1990 se je bilo mogoče za spremembe zavzeti z dejavnostjo v starih ali novih političnih strankah. Ljudi za vse režime seveda ni bilo najti ne v enih ne v drugih.

Partija

Tisti od njih, ki so prej bili v partiji ali aktivni v kakšnem drugem aparatu sistema, so o tem članstvu oz. aktivnosti hitro izgubili vsak spomin. Oni da bi bili? Ne, oni

nikoli. Oziroma, no ja, če dobro pomislijo, morda res. Ampak slučajno, res zgolj slučajno, takorekoč pomotoma.

Škofjeloška partija v slovenskem merilu ni bila ne vem kako močna. Kakšnih tisoč članov ob samoukinitvi spomladi 1990 je imela. Če zraven prištejemo recimo še en tisoč takih, ki so bili člani kdaj prej, takrat pa ne več, je pa to vseeno že kar lepo število. Danes pa, razen par romantikov, nikjer nikogar. Kar izpuhteli so, ti luterani. Zanimivo.

Komunizem, lepo vas prosim. Narod, narod. Važno je, da si za narod. In za domovino. Po tem se ve, kdo je naš človek. Ja, ja, nacionalno in socialno že od nekdanj korakata skupaj. Tokrat kot nacionalkomunizem.

Topla je peč

Tisti od ljudi za vse režime, ki pa niso bili v partiji ali v drugih aparatih sistema, so to takoj uporabili za izgovor, da se s politiko pač nikoli niso ukvarjali in da se tudi nikoli ne bodo. Menda se tam dogajajo čudne in umazane reči.

Sem in tja se res, vendar ne bolj kot pri drugih poslih. Bolj kot za čudne in umazane stvari gre za tveganje, da se komu zameriš. Ljudje za vse režime se seveda ne želijo nikomur zameriti. Potem se ne bi več mogli lepo ob strani greti na toplem.

Tudi slepi so videli

V letih 1990 in 1991 je bilo nešteto priložnosti varnostnega in obrambnega značaja za dokazovanje podpore spremembam. Spremembe so takrat tudi dobile jasen in oprijemljiv cilj – osamosvojitve slovenske države.

Ta cilj je bil tako jasno razviden, da se nihče ni mogel preprosto narediti neumega in reči: »Ah, saj nisem vedel.« Tudi slepi so videli in gluhi so slišali.

Bočna podpora

Česa vsega si ljudje za vse režime niso domislili, da bi bili čim dalj stran od operativne izvedbe tega jasno razvidnega in tveganega početja. Neskončno potrebni so bili povsod, samo tam ne, kjer je kazalo na grmenje.

Tvegano, pravno nejasno, napeto stanje je pravzaprav trajalo dve leti. V primeru zmage nasprotne strani bi se glede na kasnejše očitne zglede drugod sploh dogajalo marsikaj. Za vsak primer se je bilo res boljše postaviti bočno ob stran.

Mao Zedong te potrebuje

Na občinskem oddelku za obrambo smo poleti 1991 z začudenjem ugotavljali, da vojne, prometne, plačilne in mednarodnopravne težave sploh niso tako zelo zavrle gospodarske dejavnosti. Kaj vse nujnega se ni takrat dogajalo po škofjeloških podjetjih in pri zasebnikih. Saj boste vpoklicali koga drugega, kajne! Ker bi tistih drugih prehitro zmanjkalo, smo se po maozedongovsko odločili, da mora biti vse, tudi nevarnost, enakomerno porazdeljena med vse, ki igre samostojnosti niso načeloma odklanjali že od začetka.

Sladka je domovina

Danes je slovenska državna samostojnost vsesplošno priznana vrednota. Njeno zagovarjanje ni več tvegano, ampak celo zaželeno. Ljudje za vse režime so še iz prejšnjega režima mojstri v hvaljenju trenutno vsesplošno priznanih vrednot. Tudi sedaj so med prvimi. Za takrat, ko je grmelo, pravijo, da je škoda, da so bili prezrti in niso bili pozvani zraven. Oni bi se bili sicer že izkazali. Saj so vendar že od nekdaj tako rekoč goreli za spremembe. Navzven se to žareče gorenje sicer ni videlo, kar pa ne pomeni, da ni bilo tako.

Kako smo to labko zdržali

Če česa zares niso prenašali, potem je bila to tista, khm, Jugoslavija. Ampak prej se je to težko reklo naglas, saj razumete, kajne. Ker jih že med grmenjem in vsem, kar je bilo celo leto pred tem, ni bilo zraven, pravijo, da čutijo, da morajo vsaj zdaj biti dvojno goreči pristaši samostojnosti. Škoda, da delavci na obrambi nismo že po leti 1991 vedeli za te ljudi, zares škoda.

Vietnamski sindrom

Tisti, ki so bili zgolj normalno goreči pristaši samostojnosti takrat, ko je bilo to potrebno, za dvojno gorečnost nimajo časa. Zanje na nek način vojna še vedno traja, tako kot vietnamski sindrom v Ameriki. Glede na sestavo enot in prebivalstva je šlo za državljansko vojno. Marsikdaj z znanci iz sosednje ulice. Španija proti Španiji, Škofja Loka proti Škofji Loki.

Rok trajanja

Nobena oblast ni imuna na ljudi za vse režime, potem ko se konsolidira. Tako nekomplikirani in uporabni so. Ti seveda, glede na koristi, ki sledijo, na uporabo komaj čakajo. Dvoreznost uporabe teh ljudi je v tem, da pravzaprav skrajšujejo rok trajanja določene oblasti.

»Di si bia...«

Tako na ravni odnosa do skupnosti kot do posameznikov velja, da so nekaj vredni tisti, ki znajo odgovoriti na vprašanje, kje so bili takrat, ko je grmelo. To je visoko povedano in spominja na veteranska napihovanja. Veliko bolj plastično, prepričljivo, vsakodnevno in razorožujoče vsepovedno zveni verz iz dalmatinske popevke: »...di si bia, kad je grnilo...» Saj res, kje ste že bili?

Slovenski film Outsider vas to sprašuje za maj 1980. Ko je televizija prenašala njegov pogreb, ste bili doma. Spoštljivo. Morda niste imeli orosenih oči in teže v želodcu, gledali pa ste vseeno. Tako se pač spodobi. Kar nekaj ur je trajalo. Ja, ja, dolgo je tega, pa se ne spominjate več.

Evbaristija

Gorenja vas ni kakšno leglo titoistov. Ko sem šel po vasi v času njegovega pogreba, je kljub temu v njej vladala smrtna tišina. On je bil tukaj. Vsepovsod. Prisoten v odsotnosti. Ne samo v modrikastem odblesku televizijskih zaslonov na okenskih

steklih. Roke sem si še bolj zabil v žepe. Če bi kadil, bi mi čik verjetno visel na spodnji ustnici. Kultu različnih osebnosti me že od nekdaj nervirajo.

Liturgične slike

Poštno uradnico, ki ni bila prepričana, ali prav vidi, je skoraj kap, ko sem rekel, da nimam časa za neumnosti in da bi plačal eno položnico. Ker nikoli ne veš, s kakšnimi provokatorji imaš opravka, sem jo skušal potolažiti in sem zadevo malo razložil.

Nekoč bo po Sloveniji popolnoma v nasprotju z današnjim vzdušjem velik problem to, kar je opisal že Cankar v svojih Hlapcih. Ob menjavi oblasti namreč ne veš, kaj bi storil z zaprašeno sledjo snete slike na steni. Zagotovil sem ji, da jaz tega problema takrat ne bom imel. To bo problem tistih, ki danes gledajo pogreb.

Cankarjevi Hlapci so sploh zelo dober priročnik za razumevanje tranzicije. Moderni avtorji takih priročnikov, ki smo jih kar nekaj dobili, so imeli v njih dober zgled. Še dobro, da ni nobene nevarnosti, da bi spomin na Cankarja in njegovo delo začel bledeti. Tudi v Škofji Loki smo trg z njegovim imenom ohranili. Na usodo prejšnjega poimenovanja je mogoče gledati takole: nobeno poimenovanje ni od vekomaj in za vekomaj. Verjetno je sedanje poimenovanje boljše od predprejšnjega.

Kam te je Blaž poslal

Moj soimenjak Blaž Pavlin je škofjeloška obrambniška legenda. Skozi njegove roke je šlo kakšnih trideset generacij nabornikov. Na vprašanja mater, očetov, bratov, sester, stricev, tet, deklet, sosedov, sošolcev, sodelavcev, prijateljev in znancev so naborniki vedno odgovarjali: »Blaž me je poslal...« Ni ga, ki vsaj slišal ni zanj.

V rojstni kraj

Blaž je imel z zamenjavo oblasti leta 1990 nadpovprečne probleme. Tega sploh ni skrival. Poleg drugega je verjetno tudi to prispevalo, da sva si v pregretem poletju 1991 povedala nekaj nadpovprečno toplih besed.

Najini sodelavci so vljudno, a odločno poskrbeli, da so se na vsem oddelku za obrambo pištole iz dosega roke takoj preselile nazaj v skupno omaro.

Austrofila

Ko je odhajal v pokoj, je zame vseeno našel lepo besedo. Pohvalil me je, ker je tudi v moji pisarni kljub samostojnosti še vedno demokratično visela njegova slika.

Zagotovil sem mu, da slike Franca Jožefa zagotovo ne bom snel. Nikoli nisem nobene obesil in nikoli ne bom nobene snel. Naj jih snemajo tisti, ki so jih obešali. Sicer pa je pogled najlahkotnejši na stene, na katerih ne visi nič simbolno težkega, če pa že, da je čim bolj različno.

Kmalu zatem sva se srečala na balinanju. Nazdravila sva – Francu Jožefu. Ah, ta ranjka Avstrija. Zanimivo, kako se ranjke države vračajo v zavest. Franc Jožef, Avstrija, Srednja Evropa, skupnost freisinških mest...

Več elesdeja

S tem, kako se tudi po mnenju drugih menda res vse staro vrača v novih preoblikah, sem se srečal zopet malo kasneje, leta 1994. Liberalni demokrati, demokrati, zeleni in socialisti smo se združevali. Na poti do Bleda, kjer se je to dogajalo, je bilo par napisov, da gre za novo rdečo golazen. Pha, porajti, neumnost.

Pristaši probibicije

Ko smo se skupaj zbrali tudi v občini, mi je novopečeni strankarski kolega pravilnost naše izbire utemeljil in hkrati potožil takole: »Prej me je gnjavil ideološko gajstni del rdečih, zdaj me pa gnjavi ideološko gajstni del črnih.«

»Tako malo je praktično utemeljenega nasprotovanja. Če bi vsaj imeli opravka z ljudmi kot je bil nekoč Konrad Adenauer in je sedaj Helmut Kohl. Nekaj moramo storiti!«.

Legalizacija droge

Potolažil sem ga. Rdeča partija je po letu 1945 res potrebovala desetletja, da se je približala mednarodnim strankarskim standardom, zdaj pa njena neposredna naslednica od vseh slovenskih strank najvišje kotira pri mednarodnem strankarskem povezovanju. Očitno vsaj od leta 1989 izpolnjuje vse potrebne standarde za to.

Tudi novoprihajajoča črna partija se bo nekoč približala mednarodnim strankarskim standardom. Opustila bo alternativno revolucionarnost, ideološki fundamentalizem, nazorski ekskluzivizem, protireformacijsko obsedenost z nasprotniki, mudžahidsko nespravljalivost, oefovske pritiske, težnjo po szdljevski kontroli nezdfiferenciranega bližnjega političnega okolja, nedemokratično vsiljevanje svojih večinskih ali celo manjšinskih pogledov drugim, ustvarjanje socialne puščave okoli oaze pod svojo kontrolo.

Opustila bo komisarje, ki članom in pristašem partije na terenu sporočajo, kaj so, ne morda predlagali, ampak ukazali na komiteju; člane in pristaše, katerih steklene oči sporočajo, da ne poznajo nikogar in ničesar drugega kot voljo partije; člane in pristaše, ki si s frazarjenjem prikrivajo siceršnjo slabo vest; prepuščanje pobude tistim, ki so se v partijo nagrmadili »po vojni«; način dela, ki navdihuje Partljičevo pisanje.

Še par let

Ni bil čisto prepričan, da bo šlo tako gladko. Slabe izkušnje pač. Uporabil sem še naslednjo računarsko primerjavo. Od zamenjave oblasti so minila štiri leta. Stanje politične zavesti je danes, leta 1994, to je štiri leta po letu 1990, nekako primerljivo s stanjem politične zavesti leta 1949, to je štiri leta po letu 1945. Čas pa hitro teče. Mimogrede bodo prišla tudi naslednja leta. Za ene bodo prišla prej oz. so za mnoge tudi že prišla takoj, za ene pa malo kasneje.

Vse teče

Na prvem sestanku nove rdeče golazni v naši občini smo nekoga pogrešili. Zelene. Tudi na kompostu jih po nasvetu zlobnežev ni bilo. Nekoč pa je Škofja Loka

prednjačila v slovenskem ekološkem gibanju. Saj veste: Rudno, Blata, Termika, RUŽV... Kako se vse hitro spreminja. Ko so vse stranke postale malo zelene, so se zeleni skoraj popolnoma porazgubili po njih.

Kako to gre, se je kasneje pokazalo pri regionalističnem gibanju. V ta politično-tržno zanimivi projekt nas je pritegnilo zelo široko in raznorodno družčino. Tako kot nekoč k zelenim.

No, regionalistično gibanje se je v nasprotju z zelenimi razletelo še prej, preden je iz njega kaj nastalo. Vse stranke so postale malo regionalistične, udeleženci projekta pa hitro vsak k svoji. Še dobro, da se osnovnega (političnega) državljanstva niti znebiti ne moreš. Suženj domovini ostaneš, pa karkoli si že misliš o njej in ona o tebi.

V Ricmanje

Takoj smo začeli razmišljati, kako bi kdaj kakšno občinsko oblast na škofjeloškem območju malo zamenjali. Saj so čisto v redu, tako kot v poprečju vse pred njimi, kakšna občasna zamenjava pa je vseeno prava sprostitelj za oči in ušesa. Potem ko je vlada ostala zelo podobna in ko bo tudi predsednik države verjetno isti, so edina možnost za popestritev tkz. dolgčasa kontinuitete menjave v občinah.

V tistih občinah, v katerih jim je normalno, da namesto domačinov podpirajo Kranjčane, namesto domačink pa Selčane, bi lahko npr. kandidirali ljudi iz Ricmanj. Menda bi uspeli. Če pa so zdaj iz Ricmanj, potem pa take, ki to niso. Tako se menja oblast.

Ko bom velik

Regionalistična ideja se je prijela tudi v Škofji Loki. Ne glede na nove občine naj bi območje ostalo povezano v enoto, kar je tudi v duhu tradicije freisinških graščakov – glavarjev.

Graščaki so imeli kar nekaj načelnih upravnih pooblastil. Poleg tega so si po vaseh, v predhodnicah današnjih občin, nastavili svoje ljudi, da so obvladovali teren. Pri deželnem zboru oz. stanovih so zastopali interese območja. Brez graščakov se ni nič zgodilo, in to je v vsebinskem smislu držalo škofjeloško območje enotno skupaj. To, kar je bilo upravno zvezano stoletja, naj ostane upravno zvezano še naprej. Nihče se ni pritoževal in čudne predstave o tem tisočletnem obdobju so bile umetno ustvarjene kasneje.

Ekspanzionizem

Meni se je škofjeloški regionalizem zameril, ko je začel ozemeljsko pretiravati. Pri teritorialnih reformah se miloševićevskemu risanju zemljevidov resda ni mogoče popolnoma izogniti, vendar nekje le mora biti meja. Ko se je razmišljanje o širitvi škofjeloškega območja proti vzhodu poleg Medvod in Mavčič začelo stegovati še tja proti Šenčurju, sem ocenil, da je pa to le preveč, in sem izpregel.

Iti dol

Preživeli smo torej še eno zamenjavo oblasti. Oblast je mogoče zamenjati, ljudstva pa ni mogoče niti zamenjati niti spremeniti. Od tod izvira naš škofjeloški tisočletni optimizem. Z njim lahko mirno zremo tudi v naslednje tisočletje. Kakršnikoli že Freisingi ali drugi se nam bodo vsedli gor za vrat, nam bodo šli tudi dol.